

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.	Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Köznevelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a várhoz küldendők.
Egész évre ... .. 4 frt.		
Félévre ... .. 2 „		
Negyedévre ... .. 1 „		

Bölesészet az Oltáriszentség előtt

(Urnapi gondolatok.)

Sok évszázad tünt el azután, hogy az Isten ember az Oltáriszentséget halála emlékére megalapította; sok hittani tétel emelkedett az egyház leggyönyörűbb, de legmagasabban álló magasztos igazságai közé, de még egyetlen egy időszak sem folyt le, melyben a szabadon kutató elmék és a hittel kevésbé törődő büszke fők aggodalmason ne tekintettek volna az isteni vértől ittas sz. egyház mély titkaira, és soha senki magasabb és fensőbb igazságot meg nem bámult, ha csak nem az egyház igazságait. Ennek oka a következő. Az egyház igazságainak tárgyát oly fény övezi, mely az ész szemeit, ha elég merész volna sasként beletekinteni hályaggal vonná be; a megismerő és megismerendő között lényegtökély szempontjából oly óriási aránytalanság létezik, melyet még egy Mindenhatóság sem egyenlíthet ki; végre, mert az igazságok elrejtettsége az örök életű és mindent előrelátó értelem és akarat mérhetetlenségén alapszik. Nincs az ismeretnek oly iránya, hol az ész annyi nehezen tisztázható kérdésekbe ütköznék stb. mint a hit igazságainál, ha ezek csak pusztán a száraz ész világánál mérlegelhetnek. Az egyház tana egy fénylő, világító torony, mely a feléje evező nagy erőket és számító észet a cél reményében maga felé integeti; de részint az utas fáradsága s ereje lankadtsága miatt, részint az áthidalhatlan messzeség miatt a nyugalom és belátás boldog gondolatától elesik a magasra törő és tudni akaró elme. — Valamint a jól készített nyíl, mely az eléje kerülő tárggyal könnyedén végez, s kimért sebeséggel halad a célpontig; úgy tesz az ész. Szárnyai vannak, melyek gyorsak és izmosak; szemei, melyek a mérsékelt fény által kevésbé megronthatók; ha az emberi élet egy hajó a veszély nagy tengerén, akkor benne virrasztó a hittel frigye-

sült ész, kormányos az akarat; biztosan mutató de-lejtű az Oltáriszentség, mely az örökké valóság felé irányozza Isten legszebb teremtményét a lelket. Az észnek működés-tere az összes mindenség, melyben minden lénynek értelmi fegyverével neki áll és ki-merítőleg törekszik feldolgozni azt.

Ha körültekint terjedelmes köréből az ész, azonnal feltűnnek horizontján a fénypontok, melyek hódolatra kényszerítik. Ily fénylő pontok a vallás isteni egén a Sz. Háromság megközelíthetlen, a megtestesülés csodálandó, az Oltáriszentség magasztos titkainak kérdései stb. Ott az ész tudományos buvárlatainak megnyugtatósa után békés megadásra van felszólítva. Más téren is vannak nehezen tisztázható kérdések, de sehol bármely téren félelem nem szállja meg azt észet, nem remegés, hogy gyenge vitorlás hajócskáját a duzzogó habok szétroncsolják, — csak az isteni hit magas kérdései ama csapkodó lángok, melyek az észet magas röptében tulragyogják.

Bölesészek, kik habár helyes uton is haladtak, a sz. Háromság kérdésénél elbuktak; bukásuk oka az volt, hogy az istenségben három személy van, s ők minden személyhez szerettek volna külön állagot esatolni. Mások a megtestesülést értelmileg belátni nem tudván, vagy valóságát vetették el, vagy még lehetőségét is tagadták meg. —

Nem maradt érintetlenül az Oltáriszentség sem; a hamis böleseleti áramlat koronkint rakott rá iszapot, de az isteni vér mindannyiszor lemosta és lefogja mosni mindig. Sokan a böleselet nevében az Oltáriszentség ellen tiltakoztak, mintha ennek titka az észszel ellenkezne. Azonban az összeütközést felfedezni lehetetlenség, mert a bölesészet csak addig igazán bölesészet, míg vezére az okadatoltság mélységével haladó és beérő ész. A hit is addig helyes és igaz, tételei is addig maradnak ilyenek, míg az észszel

ellenkezésbe nem jönnek. Az isteni hitnek első characteristicója az, hogy indokolt minden vonásában, indokolása pedig az észet soha számításán kívül nem hagyja. —

Olyan igazságnak képezi alanyát az Oltáriszentség is, mint vallásunk kertjének Isten vérével és égi harmat eseppeivel öntözött, örökké megújuló béke és vigasztalás illatát terjesztő virága. — A rideg ész számított sebességgel halad szárnyai erejével a magasba, de a szentség számolyánál megáll, lerakja ide reményei és szeretetének legszebb áldozatát, s a hit köntösét felöltve az istenség megfoghatlan nagyságát titkaiban imádni kezdi. S valjon mi vízi az észet az Oltáriszentség előtt hódolatra? Okai nem ismeretlenek. A bölesészet kijelenti szédítő magasságban járó anygali tudásával és hü fiaival megaláztatásának okát: erőtlenségének önismerete és Isten megismerésének és szeretetének lángheve. —

Amióta a kenyér és bor felett kezeit kiterjesztő Istenember ajkairól e szavak elhangzának: accipite et comedite, hoc est corpus meum. — és hic est calix sanguinis mei, azóta mindig oltárainkon van a szeretet áldozata, istenségével és emberségével. A kenyér és bor a pap által mondandó consecraló szavakra Krisztus valóságos vérévé és testévé változik.

A legnagyobb nehézséget itt e szentségi átlényegülésnél a bölesészetnek az esetékek megmaradása okozza. Minden egyéb e tárgynál felmerülő kérdés és nehézség a hithez tartozik és a bölesészet meg is hagyja háboríthatlan birtokában, csak ezen kérdést mondja kizárólagosan magáénak, mert lényegátváltozással és esetékek fennmaradásával van dolga. A szavak szoros ontológiai fogalma ez: lényeg (substantia) és eseték (accidens). Használhatjuk itt felváltva is ezen szavakat: lényeg és állag; mert a bölesészet a jelen kérdésben az állagot annak tekinti, minek az egyház a lényeg-szót, ámbar szorosán véve más meghatározás alá esik az állag és más alá a lényeg. Különbség a kettő között abban áll, hogy minden állag eo ipso, hogy állag lényeg is, de megfordítva nem áll, mert az esetekben is van lényeg, de maga az eseték nem állag. Állag az, mi másra, mint létalanyra nem szorul; eseték pedig az, mi másra szorul, mint létalanyra. Az előbbi önmagában — ámbar nem okvetlenül (v. minden esetben) önmagától, az utóbbi: mi nem önmagában s nem is önmagától létezik. Ezen meghatározásból egyszersmind következik, hogy eseték állag nélkül természetszerűleg nincs. —

A kenyér és bornak meg van saját állaguk és pedig összetett és teljes állaguk (substantia composita et completa). Az összetett állag természeti állag (phísicai); ha tehát a kenyérnek és bornak állaga összetett, következik, hogy természeti. Minden természetiállag teremtett és rendesen esetékek vannak hozzájokesatolva, azért van az, hogy mindig esetékekkel fordulnak elő; mert csakugyan nem létezik véges, teremtett állag, melyben az esetékek valamelyik nemét meg nem pillanthatnók. Ez áll a kenyér és borra nézve is, melynek állaga átváltozik, átlényegül, de az esetékek megmaradnak. Istenben semmi esetékes sincs, következésképp Krisztus istenségében sincs, — a kenyér és bor állaga megszűnik és helyét fensőbb állagfoglalja el, tehát ha a bor és kenyér állagát Krisztus foglalja el a transubstantiokor, akkor be kell állania azon pontnak, melyben mihielyt az Istenember szavai a pap szájában megjelennek: hoc est corpus meum,

† tb. — azonnal a kenyér és bor állaga megszűnik és nyomban megjelenik Krisztus, mint Isten-ember egy lényben és állagban, istensége és embersége hypotetice egyesült valóságában.

A megjelenés az átalakulásban természetfeletti, de a természetfelettség még soha sem jogosít fel arra, hogy valamit tagadjunk vagy éppen lehetetlennek jelentsünk ki.

Liberatore atya ezen átlényegülést állageserének nevezte, mely oly gyorsan történik, hogy nincs egy legkisebb idő-rész, még gondolati pillanat sincs, melyben az esetékek állag nélkül maradnának. Felfogásához sokan esatlakoztak, s az egyház sem roszalja, mert érthetőbbé teszi magyarázati módjával azt, mi miatt a bölesészet az Oltáriszentség titkát elfogadni nem volt hajlandó.

Nem érinti az egyház tanát a független eseték lehetősége körül támadt bölesészeti vita sem, mert ez akár lehetséges, akár nem, Krisztus természetfeletti módon megtarthatja testének állag valóságában azon esetékeket és vehet fel újabbakat is.

Nincs tehát semmi összeütközés az egyház és a bölesélet vívmányai között, csak az ész emelkedjek a józanság azon magaslatára, homnan az egyháznak keblében lakozó Világ-Megváltó legkitünőbb üdvözítője, az Oltáriszentséget saját valóságában nézheti meg, anélkül, hogy titkai feltárulnának, — és Isten nagy művében sohasem sikerül felfedezni az észellenest. Mi marad ezek után hátra a bölesészetnek más, mint szívéhez szoritani édes anyját, az egyházat, s ennek „in hoc signo vinces“ feliratu zászlóját a kék mennyezet felé lobogtatni!

K. 7.

A szeszes italok ellen való óvszerek és intézkedések.

(Vége.)

De a szeszes-italokról szóló jelen soraimban a szeszfogyasztásáról és államháztartásunkra irányuló jövedelmezőségéről is lévén némi megemlékezés nem tartom fölöslegesnek az 1890. évi költség előirányzat alapján a regále megváltás és az italmérsi jövedékről az alábbiakat idejegyezni, mint legújabb adatokat.

Az államadósságok fejezetében előirányoztatott az 1890. évre az 1888. évi XXXVI. törvényezikk alapján a 220 millió forinttal megállapítandó kártalanítási összegnek $4\frac{1}{2}\%$ -os évi kamataira 9.900.000 frt. — Töketörlesztés 1890-ben nem lesz.

Italmérsi jövedék ezimén bevételként előirányoztatik, mint italmérsi illeték és adó: 1. Bor után Magyarországon 6.030.000 frt. — Horvátországon 425.000 frt., összesen: 6.455.000 frt.

2. Sör után Magyarországon 750.000 frt., Horvátországon 40.000 frt, összesen: 790.000 frt.

3. Égetett szeszes folyadékok után Magyarországon 6.075.000 frt, Horvátországon 40.000 frt, összesen: 6.115.000 frt. Összesen bor, sör és szesz után Magyarországon 12.855.000 frt, Horvátországon 505.000 frt, összesen: 13.360.000 frt.

Kerekszámban véve Magyarországon 12 millió, Horvátországon 500.000 frt, összesen 12.500.000 frt.

Az italméresi jövedékre kiadásként 1890-re előirányoztatik 813,000 frt. És pedig:

1. Irodai költségek és nyomtatványokra 200,000 frt.
2. Beszedési százalék, a községeknek járó 5%, illetve 2%-os adó megváltási járulék és esetleges megváltási nagyobbodás fejébe 400,000 frt.
3. Kivetési költségek, kivetési, felszámolási bizottságok, napidíj és uti költségek és az 1890. év folyamán az italméresi illetéknek 3 évre szülő megállapítása fejébe 90,000 frt.
4. Különféle s egyebütt el nem számolható kiadások fejébe 3000 frt.
5. Horvátszlavonországek szüksége 500,000 frt a 120,000 frtnyi iroda, kivetési, beszedési és az 1888. évi XXXV. t. cz. 50 §. kártalanítási kamatok és törlesztésekre számított 380,000 frt összeggel együtt.

A miniszter megjegyzi, hogy 1890-re az italméresi illeték és italméresi adót nem lehetett külön összeállítani a jogok bérbeadása, a kiméréseknél és az ezek utáni bevételek ma még ismeretlen mikénti kikerítésének bizonytalansága miatt.

A fogyasztást pedig — a fogyasztási adóknál rendelkezésre álló adatok nyomán — a következőleg alapította meg:

I. A bor után a) a magyarországi nyílt községekben 1890-re az árszabály, I. II. és III. osztálya szerint biztosított fogyasztási adónak megfelel 2,368,000 hektoliter bor; e mennyiségből, — minthogy italméresi adó nyílt községekben csak az adóköteles felek által kimért és elárusított bor után fizetendő, — a magánfogyasztás ezimén 25% ot vagyis 592,000 hl. leütendő levén, adó alá jönne 1,776,000 hl., egy hlít. 3 frtjával, 5,320,000 frt adóval.

b) Budapest főváros zárt adóterületen az 1886.—1888. években évenként átlag 368,390 hektlít. bor került fogyasztásra 736,780 frt adóval.

c) Pozsony zárt városban 1890-re biztosított fogyasztási adónak 15,150 htlít. bor felel meg, 30,300 frt adóval.

d) Horvátszlavonországekban a borfogyasztás a magyarországi lakosság és fogyasztás arányában 397,302 hektoliterre tehető. Ebből 25% magánfogyasztásra adó nélkül esik: 94,825 htl. vagyis az adó ezen kívül, 3 frtjával tesz: 853,431 frtot. Vagyis Magyar-Horvátszlavonországekban el fogy évenként: 3,130,842 hektoliter bor, 6,455,000 frt adóval.

II. A sör után a) a magyarországi nyílt községekre esik 342,840 hl. sör, ebből magánfogyasztásra a 25% vagyis 85,710 hl., adó alájön 275,136 hl. 2 frtjával 515,260 frt adóval.

b) Budapest, Pozsony zárt városokra esik 130,493 hektoliter sör fogyasztás 260,986 frt adóval.

c) a horvátszlavonországi nyílt községekre és Zágráb zárt városra 53,333 hl. sörfogyasztás esik, minék adója a 25% magánfogyasztás 13,333 hl. levonásával 80,000 frt.

Vagyis elfogy Magyar Horvátszlavonországekban 525,666 hliter sör és jön 790,000 frt.

III. Szesz után, a) Magyarországra esik 657,000 hlt. tiszta alkohol, ebből magánfogyasztás, kivitel Ausztriába 40% vagyis 252,000 hlt.; a fennmaradó 405,000 hlt. után adó per 15 frt 6,075,000 frt.

b) Horvátszlavonországekban elfogy 10,285 hlt. tiszta alkohol, magánfogyasztás és kivitel Ausztriába 40% 2,056 hl.; a 6,172 hl. után adó 15 frtjával 86,000 frt. Vagyis Magyar-

Horvátszlavonországekban elfogy 673,885 hktlter tiszta szesz 6,415,000 frt adóval.

Vagyis elfogy évenként csak a miniszteri előterjesztés értelmében bor, sör és tiszta vagyis vegyítetlen szesz összesen: 9,771,508 hektoliter. Ha pedig a tiszta szeszt pálinkának felvegyítve gondoljuk az összes fogyasztás tenne: 22,001,504 hektoliter. Ha chez gondoljuk azon elvithatlan körülményt, hogy tényleg bizonyára több szeszestital fogy el, mint a mennyi a miniszteri előterjesztés szerint az adó szempontjából bevállás alá kerül: tisztán áll előttünk, hogy a Magyar-Horvátszlavonországekban minden lélekre általában egy évre csaknem 2 hektoliter fogyasztás esik. — Ezen rengeteg mennyiségen csak a fentebbiekben látható s kivételre számított csekély mennyiség nyílt valamit. — Tehát semmi nagytítás nimes abban, ha a magyar állam területén minden lélek után napjára általában félliter fogyasztási minimumot állapítunk meg. Itt a számok beszélnek.

De összelévén állítva a bejelentett regale kárpótlási igények összege 119.5 millió frtban a regale tulajdonosok egyes csoportozatának és azok kártalanítási igényei nagyságának osztályozásával, érdekes lesz idejegyezni, hogy ezen 119.5 millióból esik: 75.1 millió a magánosokra, 58.4 millió a községekre, 31.8 millió a hitbizományokra, 21.8 mil. a törvényhatósági városokra, 14.1 millió az államra, mint regale birtokosokra, 13.1 millió a papi és egyházi javakra, 4.9 millió az alapítványokra és más jogi személyekre. E ezimletekből csak a magánosok tulajdonába átmenő rész képezheti a közforgalom tárgyát; a többi törvény szerint nem helyezhető forgalomba.

Ugyan ily ezimletek adatnak ki Horvátország részére is. Itt a 13 millió frt kárpótlási összegből a legnagyobb rész a papi és hitbizományi birtokokra esik.

Az erdélyi diaeták politikai különféle végzéseik között találjuk a pálinka főzés ellen az alábbi rendeletet, melyet érdemesnek tartunk idejegyezni. Ugyanis az 1695. art. 6. és 1697 mart. art. 20 pontja így szól: A pálinkafőzés egy átaljában 50 frt. büntetés alatt, megtiltatott mindennek azért, hogy a bor beese el ne vesszen, s ez által a szülő mivelés gyarapíttassék.

Már ebből látszik, hogy a pálinka használatának terjedése két századdal ezelőtt felkeltette a törvényhozás figyelmét s azt a szülő és bortermelésre nézve károsnak találták.

VITOS M.

Sírok felett.

— Elbeszélés. —

Irta: **Sándor László.**

(Folytatás és vége.)

Szénásné megvárta az udvaron, míg a koeis teljesen el-tűnik, s csak akkor ment Anna kisasszony ajtajához, hol hal-kan kopogtatott, mire egy leány lépett ki.

— Lehet most a kisasszonynyal beszélni? —

— Egy kissé gyöngélkedik, de megkérdem, hogy bejő-
het-e most, szóit a leány s ezzel távozott.

Kis vártatva bevezeté a leány Szénásné a kisasszonyhoz, ki egy zsölyében ült.

— Mi baj, jó asszony? szolt Anna félrevonva kezét, melyet Szénásné erővel megakart csokolni.

Erre az özvegy előadta az éjjeltörténeteket, valamint azt is, miért kellett leköltözni a nagy házból a kicsi lakásba Botoréknak. Mindezeket pedig az özvegy oly szívrehatólag adta elő, hogy Anna megszánta a szerencsétlenül járt családot, s egészen elbámult atyja eljárásán, kit eddig ez oldalról még nem ismert: igaz, gyakran hallotta hogy az atyja valakiről bosszusan mondta:

— Meglakolsz ezért te még csufosan! — de ő ennek oly nagy jelentőséget nem tulajdonított s ime annak egy egész család lett áldozata.

— Van-e gyermeke annak a szegény asszonynak? — kérdi Anna, hogy elülze fejből a rossz gondolatokat.

— Egy gyönyörű eleven kis leánykája, — felelt szomorúan az özvegy, — azonkívül most is áldott állapotban van, de úgy lehet nem bírja ki Erzsit ezt a szülést.

— Ugy sajnálom szegényt! szeretnék rajta segíteni, ugy-e ide jó jó asszony, ha valamire szüksége lenne annak a beteg asszonynak?

— Nekem nem szabad ide jönnöm, mikor a nagyságos úr hóm van, mert ő haragszik reám.

— Miért? kérdi kíváncsian Anna.

Az özvegy elpirult e kérdésre, s megbánta azonnal azt a megdöglöttségét, melylyel az apa leánya előtt a multból valamit sejtetni engedett.

Anna látván, hogy az asszony küzdik magában, nem erőltette tovább a dolgot, hanem így szolt:

— Legyen nyugodt jó asszony, s nyugtassa meg a betegét is, mert a mit csak lehet, mindent megkísértek atyámmal.

— Az ég Ura fizesse meg a kisasszonynak ezen szíveségét! — szolt a távozó Szénásné.

Utközben találkozott „Ignác bácsival“, ki kérdés-ködött az özvegytől, hogy mi járatban van?

Szénásné „Ignác bácsinak“ is elmondott mindent, azt is, mit felelt a nagyságos ur az ő kérdésére, hogy majd a vizsgálat kifogja deríteni az igazságot.

— Kideritem én még ma délután, — szolt Ignác bácsi, egészen megbotránkozva a hallottakon, — ne busuljanak, Ferenc még ma hazajön, vagy legalább is holnap: látja, éppen a jó Isten vezérelt ide, mert ha most meg nem tudom, hogy Ferencet a gyujtogatás gyanuja miatt fogták el, ki tudja mikor segíthetem volna rajta, mivel éppen holnap akarom elutazni a pap fiamhoz.

— Tegyen meg mindent Ferencéért Ignác bácsi! a mit tehet: hogy lássa még életben meg a feleségét, mert nem hiszem hogy túlélje a gyermekszülést.

— No csak nyugodjatok meg: én rögtön megyek a városba s eskis Ferenczel jövök haza. Addig ápoljad Erzsit, s hívass orvost, majd meg tanítatom én Járó Lázárt, mint kell egy olyan állapotban levő asszonyt taszigálni, fenyegetődött „Ignác bácsi“, sietve ment haza felé.

Othton nem szolt senkinek semmit: pénzt vett magához s övéi legnagyobb bámulatára lovára ült, s a város felé lovagolt. Miután oda megérkezett, kérdés-ködött a törvényszéki bíró után, ki előtt a gyujtogatási históriát a mint már

hallottuk, s Botor Ferencet a legártatlanabb embernek tüntette fel, azok között, kit eddigél Bogban ismer.

— Én már ezen eligazodni sehogy sem tudok, — szolt hevesen a bíró, — nem rég járt itt Verthy Kelemen ur s a legrosszabb színben tüntette fel azt az embert, kegyelmed pedig éppen az ellenkezőt állítja.

— Már pedig igazam csak nekem van, és ha Botor Ferencet el nem bocsájtják, felmegyek egész a királyig, de az igazságot még sem hagyom.

— Rokona kegyelmed Botornak? kérdi a bíró.

— Nem vagyok biz' én, törvénybíró ur, Ferencnek se inge se gatyája, eskis jó ismerőse: hanem a nagyságos ur a tisztartóval legnagyobb ellenségei.

— Ugy? szolt a bíró, — nó akkor jó lesz, meglátjuk még ma, mit lehet Botor érdekében tenni.

A bíró azonnal intézkedett a tisztartó beidézéséről: ugyanazok a esendörök mentek utánna, kikkel az éjjel Botor Ferencet elfogatta.

— Maga pedig messze ne távozzék, — szolt a bíró a esendörök távozása után „Ignác bácsihoz“, hogy mikor szükség lesz kegyelmedre, jelen legyen.

— Ne féljen a törvénybíró ur! itt leszek én mindjárt csak az állatot látom el, a melyen bejöttem ide, s magam is egyet-kettőt falok, — szolt a távozó öreg.

Még a nap fenn volt a láthatáron, mikor visszajöttek a tisztartóval Bögről a esendörök. Othton bezzeg volt nagy bámulás, a nagyságos ur rögtön átküldött egy szolgát, „Ignác bácsiért“, de nem volt otthon. Tudta ebből mindjárt az egésztest, mert a bucsuzó tisztartónak csak ennyit mondott:

— A terv nem sült el, a verembe maga esett belé.

— Nagyságos uram gyermekemnek viselje gondját, ha sokáig oda leszek, ez az egy kéresem van eddigi szolgálataimért, — s könnyei sűrűn folytak alá.

Nem tagadott semmit a bíró előtt, mert tudta, ha tagadja is a dolgot, ott van „Ignác bácsi“ s ő reá bizonyít mindent.

Tebát még az nap szerepet eserltek Járó Lázár és Botor Ferenc. S egyiknek sem vala jobb a sorsa, mint a másíknak. Talán jobb lett volna Ferencnek is távollenni a háztól, s nem látni feleségének kinjait.

Ha megrendítő is az a hír, mely szeretteinknek halálát hozza, még sem tesz oly rossz hatást lelkünkre, mint egy kedvesnek, kit még tegnap karjainkba ölelünk, ma látni mérhetlen kinjait, s vele együtt szenvedni minden fájdalmat lelkileg.

Ferenc is már alig tudott a szobából ki s betámolyogni, nagyon közel állott az örüléshez, de egy reménységár átesillámlott a sötét felhők közül, mindig bizott az Istenben: nem hitte, hogy ennyi csapás nem volna elég megpróbáltatására, nem tudta hinni, hogy neki megkell válni Erzsitől.

— „Ignác bácsi“ most már nem ment a papfiához, jobban telt neki ide haza az ideje, hiszen az egész falú őt dicsérte, s e dicséret jól esett neki, boldog volt teljesen.

A nagyságos úrtól tartott ugyan először, hogy talán az megszidná az esküszegéseért, de később ezen oldalról is nyugodt lett, mert Kelemen úr nem igen jár a házból ki, reggeltől estig beteg leánya ágya mellett ül.

Anna kisasszony beteg, azt mondja a városi orvos nagyon meghűtötte magát, a tüdőgyulladás elkerülhetetlen, csak komolyabb baj ne kerekednék belőle.

Pedig itt falun nem is igen lehet orvosolni, ott a városban inkább rendelkezésre áll minden, még az embernek az összes, kit betege mellett hagyjon, hogy azt mások izgatásától megkímélje. Mert nem illet mindig Anna kisasszony mellett, néha el kell hogy menjen a falu végére is, ahhoz a szegény asszonyhoz is, kinek már nem sok van hátra. A tegnap szülte meg gyermekét, halott volt a szegény kicsi fiú, pedig beh kár, az anyának életét is veszélyezteti.

— Ki az az asszony? — kérdi a nagyságos úr halkán.

— Ugy gondolom, Botor Ferencznének hívják. — felelt az orvos.

— Nagyon beteg?

— Halálosan. — válaszolt az orvos, — már csak néhány órája van hátra. A belső elvérzést, mely az erőszakos szülés következtében állott be, nem sikerült megszüntetni, miért a halál bármelyik percében várható. Kis leánykáját sajnálom leginkább, anyátlan marad, valóban az isteni gondviselés néha az emberi tekintet szerint kijavíthatatlan ballépéseket tesz.

— Én is nagyon sajnálom azt a szegény asszonyt. — szólt szórakozottan a nagyságos úr.

— Megérdemli, — felelt az orvos.

— Csak leányomat lehetne megmenteni.

— Az rövid idő alatt meg fog történni.

— Jó volna mégis consiliumot tartani más orvosokkal, leányom felett. — vélekedék az atya.

— Oh, dehogya, kérem — szólt az orvos — még nem mentünk annyira, csak tartásuk jól meg rendezettségét, — még sokára a legjobbat remélhetjük.

Teljesítették mindent, vártak és reméltek.

Nem hiába mondják, hogy a várakozás nehéz dolog, mert az atya is megúnta egy idő óta a várakozást, pedig leányáért mindent megtett volna, s a várakozás esnék neki rosszul. Oh, dehogya; észrevette már abból a száraz és erőltetett köhögésből, továbbá a nehéz lélegzésből minden orvosi tudomány nélkül is, hogy itt segíteni aligha sikerül. Szegény Anna alig tudott szólni, az igaz, nem is volt szabad beszélgetni, az orvos megtiltotta: pedig kár volt, a természet erősebb parancsot adott ki: tovább nem élsz, s a gyenge nő, mint szelíd bárány hajtá meg fejét a változtathatlan végzet előtt, s várta mindig az utolsó percét.

Botor Ferenczné már nem várja többé, ő nincs már az élők között. A szülés után másnapra férje karjai között adta ki szenvedő lelkét. Egy fiatal élet, oly korán és hamar elhervadva. Magzatja is ott fekszik mellette a koporsóban, nem érez egyik sem, tehát mindkettő mint a hó.

Ferenc? Istenem! mily fájdalmakat hozdozott az az ember életében keblében, s még sem roskadt le; azt mondják róla, hogy elvesztette volna érző képességét: pedig kis leánykáját most is oly hévvel esokolja, mint eddig, hanem a szép Erzsikén kívül nem is érdekli őt senki. A jó Szénásné gondolzza, a plébános úr vigasztalja. Elhallgatja akármeddig, hanem oly hidegen távozik, mint a milyen volt a vigasztalás előtt. Csak leánya tud néha egy pár szót kicsalni belőle s fanyar mosolyt idézni elő sovány arcán; de ez is ritka dolog.

Minden délután kijárnak ketten a temetőbe, Ferenc és Erzsike, az apa és leánya az anyához, ott ülnek körülbelül egy óráig, s aztán esendesen haza mennek. Mindenki tiszteli Ferenc fájdalmát, s azért senki sem háborgatja.

Bezzeg volna csak itthon Járó Lázár, megtanítanák, hogyan kell egy áldott állapotban lévő asszonyt lökdölni; de ő most jó helyett van, elnyerte méltó büntetését.

A licitációt megtartották, hiszen mindenki tudta, hogy Ferenc már nem igen törődik az ilyenekkel, s így a község pénzt nem fizeti meg soha; ennek pedig nem szabad elvesznie, mert akkor a vármegyével gyűl meg a baj.

Hívták az árverésre a nagyságos urat is, de ő nem is akart hallani róla, tegyenek a mit tetszik, neki most más gondja van. Pedig hiába gondolzza leányát, mondogatta a falu népe, mert annak a jó Anna kisasszonynak meg kell halni, a mint meghalt Botor Ferencné. Jajh! bezzeg csak ne üldözne volna egy a nagyságos úr Botor Ferencet, akkor most leánya is oly egészséges lenne mint a makk s Botoré is élne. De így az Isten ítéletének meg kell hogy teljesedjék, s annak az ártatlan anyagnak el kell hogy hagyja ezt a bánós földet.

Igy beszéltek egymásközt ezt a lakosok, s úgy hitték, hogy az ellenkezőről a világ orvosai sem gyózték volna meg. Ez a népnek egy sajátságos vonása, hogy beáll itélőbírónak, s ritka eset, mikor nem igazságos.

Persze ezt az ítéletet senki sem merte szemébe mondani a nagyságos urnak; hiszen ő még mindig remélt, jóllehet napról-napra kevésbé, de míg egy szikráját látja leánya életének, addig nem hagy fel a reménnyel.

Az orvos már lemondott minden reményről, de csak titokban, mert a nagyságos urat biztatni kell az utolsó lehetőségig: hátha a természet közbeszól, mert itt falun, a mint ő már mindjárt elején megmondotta, az orvosi tudomány nem segít — s a leánykát új életre hozza. Ehj, ez volna aztán ám reklam! Azért ő is bizott a természetben, de nem rendkívényekben. Mikor meghallotta, csakugy titokban, a nép ítéletét, önelégedetten mondta magában: tudtam, hogy itt valami rendkívülinek kell lenni, hogy az én gyógyszerem nem segítenek; s ime itt az Isten ítélete teljesedik be. Ki is állhat szembe az Isten akaratával? az orvosi tudomány? nó azt éppen nem vitatom.

Igy elmélkedett az orvos a beteg mellett, mert volt rá a ideje, folytonosan ott ültek az ágy mellett, az atya és ő, s ellesték a betegnek még a gondolatát is.

Szegény Anna! nem tudott egyet sem szólni, pedig még lett volna egy pár kérés szava édes atyjához, hogy ne üldöznék tovább azt a szegény családot. Még nem tudta Botorénak a halálát, s jó is volt, mert ez a hír nagyon rossz hatott volna a betegre. Azért akarta még egyszer atyját megkérni, hogy legyen kíméletes a beteg asszony iránt, — erre ugyan ő még kérte, de most talán hathatósabb lenne, hisz a haldoklónak utolsó kérését mindig teljesítik, már pedig ő haldokló, jól tudja ezt ő, hiába titkolják előtte. A mult éjjel elszenderedett, édes anyját látta álmában, kit ő az életben nem látott, se nem ismert, de ki őt oly barátságosan hívta magához, hogy azonnal édes anyját sejtette benne. El is megy ő hozzá nemsokára, csak a jó Isten szólítsa.

Szólitotta is csakhamar; midőn érezte már a halál közeledtét, nyöszörgésével atyját magához hívta, szemei megnedvesedtek, erőfőn karjait atyja nyaka körül karolá, minden erejét összeszedve, utolsó bucsusókot lehelt atyja ajkára — s Anna nem volt többé, az ártatlan leányka kiszivedett. Az atya meg volt törve a fájdalom sulya alatt; a nép

igazságosnak látván az ítéletet, sajnálkozott ugyan a leánya halálán, de mégis megnyugodott.

Ezután három lény járt a temetőkerthe: Ferencz leányával Erzsikével, s a nagyságos ur.

Nem zavarja ott őket senki, ők sem egymást. A nagyságos ur padot csináltatott a sír mellé s arra ül rendesen; hiszen nem tudna leánya sírjára ülni, azt a gyenge testet jobban nyomni, oh azt ő nem tudná megtenni. Ferencz felesége sírja mellett levő sirdombra ül, míg kis Erzsike szanaszét futkos a temetőkerthben, egyik-másik síron keresztül esve. Nem tudta, hogy kinek a birodalma e hely, úgy vélte, játszó hely, mert őt édes apja örökké idehozza. Nó ha játékhely, hát ő játszik is.

A két férfi mintha a szellő halk susogásában övéiknek hangját vélnék felismerni, oda figyelnek, nem szalasztnak el egy füvalatot sem, meghallgatják mindeniket, viszont saját bánatukat öntik ki, szívök belsejét tárják ki, mit a lassu szellő szárnyára kap s elvisz messze, a megholtakhoz, s az élők megkönnyebbülve távoznak a temetőből.

Előbb Ferencz leányával megyen el, hiszen ők már régen járnak ide s hideg is van egy kissé ősszel, különösen Bog vidékén, a kis Erzsike hamar megfázik. Azután a nagyságos ur távozik; neki több mondani valója van s azért ül tovább; hiszen neki nincs kis leánykája, a kivel beszélgesse; mint Ferencznek. Oh, ha volna, talán nem keseregne annyit Annáért.

Egyik délután a kis Erzsike atyja mellől elszaladván, a nagyságos urhoz szaladt, hogy megkérdezze, miért busul? Kije halt meg? mert az ő édes atyja az Erzsike édes anyját sajnálja.

A nagyságos ur beszélt a kis leánykának sokat, de sokat Annáról, úgy hogy a kis bamba megfélemedezett az édes atyjáról. Oly jól esett e beszélgetés a nagyságos urnak e kis ártatlannal, hogy nem adta volna sokért. Miért is nincs neki egy ilyen kis leánykája? Volt, de meghalt. Mily fájdalmat érzett a nagyságos ur ekkor, a szeméből kiesordult könnyek mutatják.

Erzsike a könyvek láttára nagyon elbámult, mert ő édes atyját soha nem látta sírni.

— Erzsike! — hallszik az atya hívó szava, — hol vagy? Jer, mert megyünk haza.

— Jöjjön velünk, bácsi! — szólt esdve a kis leány a nagyságos urhoz, — s beszéljen nekem még valamit.

Kelemen ur egyet sem szólt; hanem engedte magát vezetni a kis bohótól, ki egyenesen az édes atyjához vezet, kit a mint a nagyságos ur meglátott, összerázkódott testében s önkénytelen szola:

— Tiéd, Ferencz, ez a kis leány?

— Az én leánykám, — volt rá a felelet.

— Megengeded, hogy néha beszélgessek veled?

— Ha a nagyságos urnak ez örömet szerez, nekem nincs ellene semmi kifogásom — mond szelíden Ferencz.

— Nem haragszol többé reám?

— Nem, nem! — felelt a kis leány az atya helyett, — ugy-e, édes atyám, nem haragszol a jó bácsira?

— Nem, leánykám, — felelt az atya, — én senkire sem haragszom.

— Ferencz, meg tudnál nekem boesátani? — szólt élénken Kelemen ur, s hevesen ragadá meg Ferencz kezét.

— Én mindenkinek megbocsátottam szívemből.

— Köszönöm neked ezt az enyhítő cseppet, melyet sajnó sebére szívemnek hullattál. Én is megbocsátok most Járó Lázárnak, pedig leányom halálának az előődözését neki tulajdonítom; de legyen feledve az enyém és az ő bűne; a büntetést mindketten megkaptuk, a megtorlás nem maradt el.

Ezzel megindultak a temetőből kifelé s a sziveket, melyek eddig oly távol állottak egymástól a kis leánya mindinkább összehozá. A nagyságos ur hazakiséré Ferenczékét, hiszen nem tudott elválni attól a kis leánykától. Mindenki bámult, midőn őket együtt látta, pedig ez nem volt annyira bámulandó, mint az, hogy Kelemen ur a saját házába költöztette Botorékat, mert Erzsike nélkül nem tudna élni e világban.

András beleegyezett, hiszen ő nem volt bosználló, s már egyszer megígérte volt, hogy Erzsikét nem vonja el a nagyságos urtól; így most egész nap együtt lehetnek, s talán nem lesz oly fájó az elhunytaknak emléke.

Eleinte oly idegennek tetszett minden a nagyságos ur házában, hanem lassankint megszokták az új életet is.

A temetőbe való járás elmaradt a tél beálltával, de ott-hon is jól el tudták tölteni az időt, s az idővel együtt feledték övéiket, az igaz, lassan és későre. — — — — —

Teltek, multak az idők, változás változást követett.

András, a Szénásné fia, nem lett tanító, a nagyságos ur nem engedte, más pályát választott neki, melyen tudományos ember lehet, ki méltó lesz Erzsikére, a Vérthy-birtok egyetlen örökösőjére.

Oh, ha ezt megérhetné az a két ősz ember, talán még egyszer újjászületnének.

Pedig megérték, mert András mindig jelesen tette le a vizsgákat, haladt egyik osztályból a másikba, évről-évre s fölfelé fokról-fokra.

Erzsike is fejlődött, leánykából hajadon lett, kiért versenyzett a vidék fiatalsága.

De a versengést nem koronázta siker, a két szerető szívet nem választhatták el. András és a szép Erzsike örök hűséget esküdtek egymásnak az oltárnál Isten és ember előtt.

Boldog volt a fiatal pár, boldogok voltak az öregek is, s azok maradtak élők vegeig.

S a nép, az esudálozott azon, hogy Isten emyi boldogságot engedett meg a nagyságos urnak, kit egyszer keményen megbüntetett volt; Ferencznek, kit amnyi ideig sujtott.

Csudálkozhatott is, mert nem látta egyszer sem, mik történtek a sírok felett.

Kisebb közlemények.

— **Mátyás Domokos emléke.** Egy sirhanttal több van a holtak esendes birodalmában, egy emberrel kevesebbedett az élők sora. A halál fagyos szele kioltá éltét ismét egy oly szívnek, mely majdnem 50 évig munkálkodott az Ur szőlőjében, s 33 évig féltékenyen őrködött a gondjaira bizottak fölött, hogy azok közül egy se veszítse el Isten boldogító örök látását.

Mátyás Domokos nyugalmazott lelkész, éltének 77-ik,

áldozásának 50-ik évében, 22 napi békésen türt szenvedés után, a haldoklók szentségeinek felvétele után, folyó hó 18-án tífus következtében az Urban elhunyt. Temetését, valamint lelke üdvéért a requiemet liberával Nagyságos és Fldő Jung Cseke Lajos sz. udvarhelyi apát-főesperes ur végezte fényes segédlettel f. hó 20-án.

A jobb hazába költözöttet csak rövid ideig ismertem, de ez is elég arra, hogy róla egy pár jellemző vonást elmondhassak.

Jó pap volt. Isten dicsősége lebegett mindig szeme előtt. A templomba a vérontás nélküli szent áldozat bemutatására — daczára előre haladott korának és sokszor az idő kellemetlenségeinek — még az adventi reggeleken is eljárt rendszeren.

Nemes szívű ember-barát volt. Mások megpróbáltatásai fájdalommal hatottak rá, míg a saját bajai nem keseríték el úgy, hogy én panaszt ajkairól soha sem hallottam.

A gyermekeket is igen szerette. Amint az ártatlan seereg megpillantotta, azonnal eléje sietett, s a „Dicsérteséck a Jézus szent neve” szép köszöntéssel üdvözölte: ő pedig megállott s atyai jósággal tekintett szét a kisdedeken, kiket egy-egy krajczárral szokott megajándékozni; s így a gyermekek öröme neki is örömet szerzett.

A társaságban vig kedélyű volt: tréfás megjegyzései által mindenkit jó kedvre hangolt.

A községnek valóságos pátriárkális alakját, a jó „bátyát” mindenki tisztelte.

A fájdalom elválás könnyeivel kísértük ki a temetőbe, hogy átadjuk neki küzdéseinek minden földi jutalmát — a koporsó helyet. Emléke sokáig közöttünk marad, s midőn földi maradványai a rokon porral egyesülnek, kívánjuk, hogy adjon Isten lelkének a túlvilági boldog életben örök nyugalmat.

Zetelakán, 1890. május 20. Dobokai.

— **Sándor Bonaventura emléke.** Folyó évi május 22-ikén a radnóthi uradalomból szomoru hír terjedt el. Megdöbbenve értesültünk, hogy az erős Sándor Ferenc Bonaventura, szent-ferenczenüi áldozópap és radnóthi lelkész a haldoklók szentségeinek áhitatos felvétele után ugyanazon nap reggeli 4 óraker kiszenvedett. Benne az erdélyi szent-ferencziek sorából egy igazi tipikus székely barátot ragadott el a kiméletlen halál; benne a hivei lelki üdvéért fáradhatlanul munkáló lelkipásztor hanyatlott egy korán megásott sírba; benne egy nemes érzelmi emberbarátot síratott ki a temetőbe Radnóth és vidékének szép számu intelligens közönsége; benne egy önfeláldozó lelkes papot vesztett a papság és a szerzetrend. Halála nem váratlanul jött. Négy év óta sorvasztotta a sárgaság. Nagy ideig fenjárólág húzta, de végre is a kór elfajulása megtörte az élete javakorában lévő edzett férfit. Homlokára ráfagyott a halál hideg lehelete; egyházáért s hazájáért dobogó szíve megszünt verni.

A boldogult kászoni székely szülőktől származott 54 évvel ezelőtt: 36 éve, hogy a szent-ferencziek kötelékébe lépett s azóta, mint szerzetes tanító, tanár és lelkész tett szolgálatot az egyháznak és hazának. Működését Csíksomlyón kezdette, tovább folytatta Szárhegyen, Marosvásárhelyt, Udvarhelyt, Bándon, Széken, befejezte Radnóthon.

Temetése e hó 24-ikén a vidék intelligens közönségének igazi részvéte mellett ment végbe. Temetését a marosvásárhelyi temetkezési intézet tulajdonosai, a Gyulai testvérek rendezték eléggé jutányosan és tisztességesen. A kükküllői ker.

papságot a szentpáli lelkész képviselte, a többiekhez nem volt szerencsénk, a minék oka az lehet, hogy szétvannak szórva; hanem Vásárhelyről négy szerzetes és két pap siettek a nemes lelkű jó testvér végtisztességét megadni. Isten nyugtassa meg.

Egy jelen volt.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Kitüntetés.** A budapesti Közlöny hivatalos lap f. h. 20-án megjelent 115. száma szerint Ő esászári és királyi Felsége Erzsébet királyné a magyar szent korona országai vörös kereszt egyletének legfőbb védasszonya. Kegyelmes Püspök Urunk Ő Nagyméltóságának ezen egylet körül szerzett kiváló érdemei elismerésül legmagasabb sajátkezü aláírásával ellátott diszokmányt méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

— **Buesu-tisztelgés.** Kegyelmes Püspök Urunk Ő Nagyméltósága a lapunkban már közölt béma-körutra a kükküllői esperesti kerületbe ma, f. h. 31-én a déli vonattal levén elutazandó: megelőző nap 30-án déli 12 óraker, a káptalan, a kebli papság, a tanári kar és a papnövendékek buesu kézsókra jelentkeztek, a mely alkalommal mindnyájunk fiui hódolatának és imaszerü kívánatának a távozó főpásztor előtt Ngos Dr. Barts Ferencz nagyprépost ur adott kegyeletes kifejezést. Ő Nagyméltósága érületünk ezen nyilvánulátat kegyelmesen fogadva azon reményének méltóztatott vizasztaló kifejezést adni, hogy oly jó egészségben lássuk viszont egyást, mint a melyben most vagyunk. Az „eljen”zés szünése után mindnyájan megosokoltuk Ő Nagyméltóság kezét s az általa kifejezett reményben eltávoztunk.

— **Hitélet.** Pünköst napja az idén a püspöki székvárosban fényes ünepségek között folyt le. Az ünnepi misét a szokott segédlet mellett Kegyelmes Püspök Urunk Ő Nagyméltósága végezte. A mise végeztével Tamási Á. püsp. titkár felolvasta az oltárnál a pápai brevét, a mely felhatalmazza Püspök ur Ő Nagyméltóságát teljes buesut adni, a mire Ő Nagyméltósága a szokásos imák között azt meg is adta. Azután Ngos Bálinth Károly apát-kanonok plebános ur lépett a szöszekre és onnan szónoki hévvel beszélt azon eredményekről, a miket a Szentlélek Isten a földön minden időben eszközölt. Beszélt a babeli nyelvzavarról, a különböző nemzetiségek egységesítéséről, az egyház nagy diadalairól, a Szentlélek erejéről az egyes hivekben, a Szentlélek kiosztásáról az apostol-utódok, a püspökök által a bérmálásban és a bérmálásról, a melyet Kegyelmes Püspökünk most akar végezni. Ezután Ő Nagyméltósága 167 különböző kornu hívót erősített meg a bérmálásban a Szentlélek kegyelmével. Nagy ünnep volt ez, a melynek a szép idő is igen kedvezett, úgy, hogy egész pezsgésbe hozta a várost és különösen a várat, a hol a közönség csak egy tolongott, a székesegyház pedig épen a zsufolásig megtelt. A nap emlékére a bérmáltaknak adott különböző és lehetőleg mindenkinek egyéniségéhez mért ajándékok közül egy nehányat volt alkalmunk megtekinteni, de egy sem volt olyan szép, mint a miket Lönhart Mari kisasszony Ő Nsga. adott az ő szép számu bérmaleányainak és ezek között is a

legszebb, a mit Kádár Miklós tanácsosnának adott, egy valóban értékes ezüst asztalkészlet, a mely mint esinos műtermék is méltán kelt figyelmet. Délkor ö Nagyméltósága a káptalant és a kebli papságot lakomára asztalához hívta, a hol fényesen megvendégelte. — Ünnepe második napján a misét sub infula Nsgos Bálint Károly apát-kanonok ur végezte: az ünnepi szentbeszédet pedig németül Steinitzer Ede papnöveldei lelki igazgató tartotta. Mind első, mind második napján az istentisztelet alatt a papnövendékek kara énekelt.

— **Kinevezés.** Kegyelmes Püspök Urunk Ö Nagyméltósága Vargyasi Ferencz brassói főgymn. igazgató-tanárt az erdélyi püspöki székesékhelyhez tiszteletbeli ülnökké nevezte ki. — Fogadják a kitüntetett jeles tanfőru a legőszintébb gratulációkat.

— **Nyilvános köszönet.** Alóírt a szentháromsági róm. kath. anyaegyházhoz tartozó nyomati és boosi főkegyházi hívek nevében legalázatosabb köszönetet nyilvánít Nagyméltóságú Lönhart Ferencz Püspök Urunk és Atyáknak azon boldogító nagylelkűségeért, hogy a nyomati híveket egy 100 régi frtos, a boosi híveket egy 70 régi frtos haranggal legkegyelmesebben megajándékozta. A főpásztori kegyben részesített teljes jó akarattal új igaz hívők lelkipásztorokkal egyesülten örök hálára kötelezett érző szívvel rebegik: Isten fizesse! Szentháromságon, 1890. május hó 19-én. Szabó György s. k. plebános.

— **Választás.** A püspöki székhely, Gyulafehérvár sz. kir. város. Csató János királyi tanácsos elnöklelte alatt f. hó 30-án tartotta rendes tisztújítását. Polgármesterek közfelkiáltással újból Novák Ferencz királyi tanácsos és az erdélyi kath. status igazgató tanácsosa választatott meg, a ki a közgyűlésen nyomban le is tette a hivatalos tiszti esküt, a melyet neki lapunk szerkesztője, mint a közgyűlésnek ad hoc felkért jegyzője, olvasott fel. — A derék polgármester sokáig éljen!

— **Örvendetes hír** a magyar tudományosság érdekében. Szentkatolnai Bálint Gábor, a híres nyelvtudós, több évi ászkintés után számkivetéséből a magyar kormány és tudományos Akadémia hazahívása folytán szeretett hazájába szerencsésen visszaérkezett. Jelenleg kedves falunkban Kézdi-Szentkatolnán időz családi körében. Találja meg itt azt a helyet, a melyet az ő rengeteg nagy tudományának hazája adhat és viszont szerezzen azzal ő is hazájának méltó dicsőségét.

— **Majális.** A helybeli főgymnasium tanuló ifjúsága f. hó 27-én tartotta majálisát. Meglátogatták a káptalani tagok közül Fábrián S. és Bálint K. kanonok urak; a katona tiszti karból többen, köztük Zorich tábornok ur; a város polgármestere és országgyűlési képviselője; többen a bírói karból és más mindenféle hivatalból; sokan a polgárságból és nagyszámú hölgyközönség. A díszes mulatság a helyiség szűk volta mellett is kellőleg sikerült.

— **Halálozás.** Részyvettel adjuk a következő gyászjelentést: A károlyfehérvári püspöki papnövelde elüljárósága és növendékpapsága ugy maga, mint a rokonok nevében szomorúan tudatja, hogy tisztelendő Hatos Imre, IV-ed éves hittanhallgató, élete 25-ik évében több hónapi szenvedés után

a helybeli irtalmas növérek kórházában tüdővész következtében folyó hó 27-én délután 5 órakor a halotti szentségek ájtatos felvétele után esedékesen elhunyt. Nyugodjál kedves növendék és növendéktárs békében! Te az oltárszentség titkainál akartál az Urnak szolgálni; ime most elhivott, hogy örökkévalósága templomában anyagi segédlettel mutasd be a szüntelen szeretet áldozatát. Kedves halottunk hült tetemei folyó hó 29-én délután 3 órakor helyeztetnek el a róm. kath. sírkertben öröknyugalomra; az engesztelő szent-miséáldozat pedig f. hó 30-án reggel a papnövelde kápolnájában fog az egek Urának bemutatni, R. I. P. S. Károlyfehérvárt, 1890. május hó 27-én. — A temetési szertartást Nsgos Dr. Tódo József kanonok-rector ur végezte a keilő segédlettel. A gyászénekeket a papnövendékek zenegezték. A sírnál Balázs Ferencz IV. évi hittan hallgató mindenkit megható beszédet tartott.

— **Gyászjelentés.** Az erdélyi Szent-István királyról címzett Szent-Ferencz-rendi szerzetes tartomány, a kisküküllői esperesi kerület papsága és a radnóthi róm. kath. status-uralalmi tisztikara a saját valamint számos rokonok s hívek nevében szomorodott szível tudatja, hogy P. Sándor Ferencz Bonaventura Szent-Ferencz rendi áldozár radnóthi róm. kath. lelkész f. év május hó 22-én reggeli 4 órakor a végszentségek ájtatos felvétele után élte 54-ik, szerzetessége 36-ik, papsága 31-ik évében az Urban esedékesen elhunyt. A buzzó és köztiszteletben élt lelkész földi porait május hó 24-én d. u. 3 órakor fognak a helyi köztemetőbe a föltámadás napjáig elhelyeztetni. Az ur anyála védje porait, míg a föltámadás dicső hajnala fölviradand. Amen. Radnóth, 1890. május hó 22-én. Nyugodjék békecségekben!

— **A szebenmegyei róm. kath. tanítóegylet** idei I. vándorgyűlését f. évi május hó 27-én Nagy-Szebenben a kir. róm. kath. Terézvárház elemi iskolájában a következő tárgyszorozat mellett tartotta meg: 1. Istemi físztelet a Terézvárház templomában. 2. Nyilvános tanítást tart Szauter Vilmos belvárosi róm. kath. főelemi iskolai tanító a német nyelvből a III. osztályban. 3. Nyilvános tanítást tart, Győri Ignác áll. polgári iskolai tanító a számtanból a VI. osztályban. 4. A gyűlés megnyitása. 5. A mult közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 6. A nyilvános tanítások megbírálása. 7. Felolvasást tart Tóth Károly áll. iskolai tanító: „Tanóra előtt és után“ című tételről. 8. A szebenmegyei földrajz revisiójára kiküldött bizottság jelentése. 9. A „kölesön alap“ szabályainak módosítására kiküldött bizottság jelentése. 10. A könyvismertetési bizottság jelentése. 11. A jövő közgyűlés helyének, idejének és tárgyainak meghatározása. 12. Indítványok. Nagy-Szeben, 1890. május hó 17-én. Roszkosni Elek s. k., t. e. elnök. Thomandl József s. k., tan. egyll. jegyző

— **Vettük a következő meghívót:** Meghívó a budapesti növendékpapság magyar egyházi-irodalmi iskolájának 1890. május 26-án a papnövelde I. emeleti dísztermében az intézet ének- és zenekar szives közreműködése mellett tartandó alapítási ünnepélyére. Az alapítási ünnep előrajza: 1. Pápai Hymnusz. Feleitől. Előadja a növ. papság énekkara. 2. Elnöki megnyitó beszéd. Tartja Szabó István. 3. „Hunyadi László“ ouverture-je. Erkel F.-tól. Zongorán előadja Ferencz Mátyas. 4. Századunk alkonyán. Költemény. Irta Fejér Gerő. Szavalja Azary Endre. 5. Dalünnepen. Thern K.-tól. Előadja a növ. papság énekkara. 6. A karthágói presbyter. Egy kép a ker. ősidőkből. Irta és felolvassa Fejér Gerő. 7. Pünkösöd Florenzben. Potpourri. Cibulka Alfonzól. Előadja a növendékpapság zenekara. 8. Jegyzői jelentés. Tartja Zahoránszky István. 9. Magyar királyi-induló. Huber K.-tól. Előadja a növ. papság ének- és zenekara. 10. Elnöki befejező. Kezdete fél 5 órakor.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ISTVAN.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PÁL ANTAL, STRAUBERT ÖDON, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lye. nyomdában Gyulafehérvárt.